

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

11-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Muxammadiev Akmal Ganievich</i> TOSH DAVRIDA KVARIS XOMASHYOSIDAN FOYDALANISH MASALASINI O'RGANISH	10-15
<i>Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	16-21
<i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Xamidova Ominaxon</i> ANTI-K TEATR	22-25
<i>Ravshanov O'ktamali Rustam o'g'li</i> SOPOL IDISHLARDAGI EPIGRAFIKA	26-29
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> O'ZBEK OLIMLARI VA MUTAXASSISLARINING GLOBAL FAN VA TEXNOLOGIYA RIVOJIGA TA'SIRI: TARIXDAN HOZIRGI	30-33
<i>Esanova Nilufar</i> O'ZBEKISTONNING SANOAT SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASH SIYOSATI: ILMIY ASOSLAR VA DOLZARB MASALALAR	34-38
<i>Asadova Ra'no Baymanovna, Ashurova Qunduz Abduxoliq qizi</i> QASHQADARYO VILOYATIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING RIVOJI (1990–2025): MANBALAR, MUAMMOLAR VA TENDENSIYALAR	39-42
<i>Umarqulova Gulchiroy Fayzulla qizi</i> JIZZAX CHO'LLARINING O'ZLASHTIRILISHI VA MIRZACHO'L VA DO'STLIK TUMANLARINING TASHKIL TOPIHI TARIXIDAN	43-47
<i>Shirinova Nargiza Faxritdinbek qizi</i> XIX ASR IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA TURKISTONDA DORISHUNOSLIK AN'ANALARI TARIXIDAN	48-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIK XO'JALIKLARINING ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	54-59
<i>Asqarova Nargiza Ilhomxo'jayevna</i> KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI	60-67
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA MUAMMOLARI	68-72

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Abilov O'rol Murodovich</i> OPTIMIZM-PESSIMIZMNING IJTIMOY VA GNOSEOLOGIK ASOSLARI	73-81
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> AXLOQ VA FOYDA O'RTASIDAGI DIALEKTIKA: IQTISODIY RATSIONALIZMGA AKSIOLOGIK YONDASHUV	82-90
<i>Yuldashev Rustam Daniyrovich</i> YOSHLAR TARBIYASIDA DINIY-MA'RIFIY TUSHUNCHANING O'RNI VA AHAMIYATI	91-98
<i>Sagdullayeva Dilbar Shuxratovna</i> JAMOATCHILIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	99-105
<i>Narziyev Zubaydillo Ibodilloevich</i> AZIZIDDIN NASAFIYNING TASAVVUF ILMIGA OID QARASHLARINING METODOLOGIK TAHLILI	106-112
<i>Mamajonov Sanjarbek Hamrajonovich</i> SOTSIAL INJENERIYANING RIVOJLANISH TARIXI VA METODOLOGIYASI	113-118
<i>Rajabov Ilxom Mustafoevich</i> ZAMONAVIY TA'LIM PARADIGMALARI (RAQAMLI TA'LIM, KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV, UZLUKSIZ TA'LIM): IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	119-123
<i>Toirov Ilxom</i> MADANIYAT VA KUNDALIK HAYOT DIALEKTIKASI	124-127
<i>Mamatnazarov Lazizbek To'raquliyevich</i> ZO'RAVONLIK IJTIMOY-XATARLI XULQ-ATVOR SIFATIDA: MAZMUNI VA MOHIYATI, OQIBATLARI	128-131
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MODERNIZATSIYA SHAROITIDA YOSHLAR AXLOQIY QADRIYATLARINING TRANSFORMATSION DINAMIKASI	132-136
<i>Нурмухамедова Севара Бадриддиновна</i> ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ МОЛОДЕЖИ	137-141
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR SALOMATLIGI VA IJTIMOY SHAKLLANISH: STRESS, DEPRESSIYA, RUHIY SALOMATLIK, JAMOATCHILIK VOSITASI SABOQLARI ...	142-145
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> YOSHLAR MEHNAT MADANIYATI VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI	146-150
<i>Abdusalimov Abror Vali ug'li</i> MIRZO G'OLIB VA MUHAMMAD IQBOL IJODIDAGI FALSAFIY, MA'NAVIY VA BADIY MUSHTARAKLIK	151-158
<i>Maxmudov Izzatillo Ne'matilloevich</i> IJTIMOIY ADOLAT: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA ZAMONAVIY TALQINI	159-163
<i>Aripov Alisher Sayfiddinovich</i> KORRUPSIYA TUSHUNCHASINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARI	164-167
<i>Xudoyqulov Shukrullo Sohibovich</i> O'ZBEKISTONDA YANGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA YANGI MA'NAVIY MAKONNI YARATISH TAMOIILLARI	168-172

<i>Ibrogimova Gulbaxor Eshmamatovna</i> MA'NAVIY-AXLOQIY TANLOV TUSHUNCHASI VA UNING FALSAFIY MOHIYATI	173-176
---	---------

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abduraxmonova Ra'no Kosimovna</i> NEMIS TILIDAGI DINIY MATNLARNING O'ZBEK TILIGA	177-182
<i>Abdusalimov Abdulaziz Abdumutal o'g'li</i> INGLIZ TILI MODAL FE'LLARINING TIPOLOGIK TALQINI	183-188
<i>Abduraximova Okila Gayratovna</i> ZAMONAVIY NEMIS TILIDA NEOLOGIZMLAR TIPOLOGIYASI VA TASNIFI	189-194
<i>Ubaydullayeva Umida Abdushukur qizi</i> TERMIN, TERMINOLOGIYA VA ULARNING YONDOSH TUSHUNCHALARGA MUNOSABATI	195-198
<i>Sayitqulova Zilola Xusniddin qizi</i> BADIY ASARLARDA PERSONAJLARARO MUNOSABATLARNING LINGVOMADANIY VA PRAGMATIK TAHLILI (O'ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTI MISOLIDA).....	199-203
<i>Khodjayeva Khurshida Sharafitdinovna</i> LANGUAGE CHANGE AND THE EMERGENCE OF NEW LEXICAL UNITS IN THE DIGITAL ERA	204-209

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Реймбаев Абдулла Курбанбаевич</i> РАССУЖДЕНИЯ ОБ УГОЛОВНО-ПРАВОВОМ ПОНЯТИИ УЧАСТИЯ В ПРЕСТУПЛЕНИИ	210-215
<i>Sayfiddinov Aqliddin Anvarjon o'g'li</i> HUDUDLARNI IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY KENGASHLAR FAOLIYATINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: RETROSPEKTIV TAHLIL	216-222
<i>Samandarova Feruza Baxromjon qizi</i> YASHIL DAVLAT XARIDLARI	223-229
<i>Rasulov Siroj Sodiq o'g'li</i> DAVLAT BOSHQARUVIDA ODILLIK PRINSIPI TALQINI	230-233
<i>Aslanov Sharafiddin Xayrullayevich</i> IQTISODIY JINOYATLARNING MAZMUN-MOHIYATI VA ULARNING OLDINI OLISH MEXANIZMLARI	234-238

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Akbarova Gulhayo Oybekovna</i> TA'LIM 5.0 KONSEPTSIYASI ASOSIDA "QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI" FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	239-246
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KREATIV TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING ROLI	247-251

Aytmuratov Ajiniyaz Jumabay Uli

TALABALARNING MODELLASHTIRISHGA OID KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH 252-255

Najmetdinov Ma'ruf G'ayratovich

O'QUVCHILARNING SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA
MULTIPLATFORMADAN FOYDALANISH METODIKASI MODEL 256-265

Javliyeva Shahnoza Bahodirovna

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN O'QUV-TARBIYAVIY
JARAYONNI TASHKIL ETISH VA DIDAKTIK MATERIALLAR YARATISH
TEXNOLOGIYASI 266-269

Received: 10 October 2025
Accepted: 25 October 2025
Published: 2 November 2025

Article / Original Paper

MAIN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF CULTURAL SECTORS IN UZBEKISTAN IN THE YEARS OF INDEPENDENCE (ON THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF KARAKALPAKSTAN)

Khujaniyazov Uktam Yeshbaevich

Doctor of Philosophy in History (PhD)

Head of the Department of "Law and Social and Humanitarian Sciences"

Karakalpak Academic Lyceum of the

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

Abstract. This scientific article discusses the reforms carried out in 2017-2023 in the field of culture and art in the Republic of Karakalpakstan, as well as the achievements in these areas.

Keywords: independence, culture, art, theatre, festival, reform, performance, international, music, pop.

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA MADANIYAT SOHALARI RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)

Xujaniyazov Uktam Yeshbayevich,

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

O'zbekiston Respublikasi IIVning

Qoraqalpog'iston akademik litseyi

"Huquq va ijtimoiy-gumanitar fanlar" kafedrası mudiri

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada 2017-2023-yillarda Qoraqalpog'iston Respublikasi madaniyati va san'ati sohasidagi amalga oshirilgan islohotlar hamda mazkur sohalarda erishilgan yutuqlar haqida aytiladi.

Kalit so'zlar: mustaqillik, madaniyat, san'at, teatr, festival, islohat, spektakl, xalqaro, musiqa, estrada.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I11Y2025N02>

Kirish. Ma'lumki, har bir xalq jahon hamjamiyatiga munosib tenglashish va uni o'zining milliy xususiyatlari, o'ziga xosligi bilan boyitish, jahon xalqlari madaniy-ma'naviy xazinasiga o'z hissasini qo'shish, mayli u zarra, uning ijtimoiy-ma'rifiy, fan-texnika, madaniy, iqtisodiy, siyosiy hayotida munosib o'z ulushiga ega bo'lish kayfiyati har bir millatning globallashuv davridagi orzusiga, ehtiyojiga, haqli ravishdagi stimuliga aylanishi zarurligi barchaga ayon. Bu jarayonga har bir millatning ongli kishilari, ziyolilari, madaniyati va san'ati arboblari doim intilib kelganlar.

Chunki har qanday davlat yoki millat birinchi navbatda o'zining yuksak madaniyati va ma'naviyati bilan kuchlidir. Har bir millatning qiyofasi, nufuzi, jahon hamjamiyati orasidagi o'rni uning umuminsoniy qadriyatlariga qo'shgan hissasi bilan, madaniy taraqqiyoti va madaniyati bilan belgilanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asar va nutqlarida huquqiy davlat, demokratik jamiyat qurish, milliy g'oya va milliy mafkura, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, kelajak avlod va uning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi, tarixga munosabat haqida bayon qilgan fikr va qarashlari, hukumatimiz va Prezidentimizning qaror va farmonlari, ko'rsatmalari xizmat qildi.

Tadqiqotda mustaqillik yillarida Qoraqalpog'istonda madaniyat sohalarining rivoji arxiv materiallari, matbuotda chop etilgan axborotlar, statistik ko'rsatkichlarni tahlil etish orqali aniqlandi. Shuningdek, ishda ilmiy-tarixiy bilish nazariyasining dunyoda barcha xalqlar tomonidan tan olingan obyektivlik va tarixiylik, tarixiy-qiyosiy, tadrijiy-muammoli, tavsifiy metodlari va tamoyillari qo'llanildi.

Muhokama. O'zgarayotgan jamiyat ehtiyojlari madaniyatlar taraqqiyotiga ham yangi talablar qo'yadi. Xalqning o'zligini anglashi, milliy g'urur hissining ko'tarilishi uchun ularda qadimiy milliy sarchashmalarga qaytish, tarixiy ildizlarni qumsash hissiyoti uyg'onadi, bu esa madaniyatlar rivojida ularni aks ettirishga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradi. Shu tariqa madaniyat taraqqiyotida ma'naviy poklanish, milliy qadriyatlarni aks ettirish tendensiyasi kuchayadi, Qoraqalpog'istonda ham bu harakat, birinchi navbatda, madaniyat sohasida ko'zga tashlanadi.

Natijalar. O'zbekiston o'z mustaqilligiga erishganining dastlabki yillaridan boshlab xalq ma'naviyatini ko'tarish, milliy madaniyatlarini yuksaltirish, shu yo'l bilan xalq ongi va ruhiyatida o'z tarixi, madaniyati va ma'naviyati bilan faxrlanish tuyg'usini shakllantirish yo'lidan bordi. Zotan shu ishlarni amalga oshirmay turib, O'zbekiston xalqlari istiqbolini, Mustaqilligini mustahkamlash milliy yuksalishini ta'minlash va o'z vataniga sodiq avlodni voyaga yetkazishdek tarixiy missiyani amalga oshirish mumkin emasdi.

O'zbekiston rahbariyati va davlati buni e'tiborga olgan holda madaniyatning barcha sohalarini jadal rivojlantirish va uning xalqni tarbiyalashdagi rolini oshirish tadbirlarini birinchi darajali davlat ishi sifatida qaradi va hozirgi davrda buni izchil ravishda davom ettirmoqda.

O'zgarayotgan jamiyat ehtiyojlari madaniyatlar taraqqiyotiga ham yangi talablar qo'yadi. Xalqning o'zligini anglashi, milliy g'urur hissining ko'tarilishi uchun ularda qadimiy milliy sarchashmalarga qaytish, tarixiy ildizlarni qumsash hissiyoti uyg'onadi, bu esa madaniyatlar rivojida ularni aks ettirishga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradi. Shu tariqa madaniyat taraqqiyotida ma'naviy poklanish, milliy qadriyatlarni aks ettirish tendensiyasi kuchayadi, Qoraqalpog'istonda ham bu harakat, birinchi navbatda, madaniyat sohasida ko'zga tashlandi.

Qoraqalpog'istonda teatr san'ati xalq madaniy hayotida katta mavqega ega bo'lib kelmoqda. Keyingi yillarida qoraqalpoq teatr san'ati har jihatdan kamol topib, o'z taraqqiyotida bir qancha yutuqlarni qo'lga kiritdi. Bugungi kunda qoraqalpoq diyorida 3 ta davlat teatri mavjud bo'lib ular, Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat musiqali akademik teatri, Sapar Xo'janiyozov nomidagi Qoraqalpog'iston yosh tomoshabinlar teatri va Qoraqalpoq davlat qo'g'irchoq teatrlaridir.

Yurtimizning katta teatrlardan biri bo'lgan Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat musiqali teatriga O'zbekiston Respublikasi Madaniyat Vazirligining 2017-yil 22-fevraldagi 240-sonli qarori bilan "Akademik teatr" maqomi berildi. [1] Bu esa teatr tarixida muhim voqea bo'ldi va teatr jamoasini yangidan-yangi yutuqlarga ilhomlantirdi. Mazkur yili teatr Toshkent

shahrida respublika teatrlari orasida o'tkazilgan "Seni kuylaymiz, Zamondosh" ko'rik tanloviga K. Raxmanov, Q. Zaretdinovlarning "Muhabbat shamoli" musiqali dramasi bilan qatnashib, III o'rinni, 2018-yili Toshkent shahrida o'tkazilgan "Debyut-2018" V-Respublika ko'rik-festivaliga M. Reymov tomonidan sahnalashtirilgan "Luvr o'rdagi" spektakli bilan qatnashib I o'rinni egalladi. [2]

Sapar Xo'janiyozov nomidagi Qoraqalpog'iston yosh tomoshabinlar teatri jamoasi 2018-yili o'zining yangi binosiga ega bo'ldi. Teatrning yangi binosini qurish uchun jami 10 mlrd. 313 mln. so'm mablag' ajratildi. Jahon andozalariga to'liq javob beradigan yangi teatr binosining qurib bitirilishi teatr jamoasiga xalqqa yanada samarali xizmat ko'rsatishga va katta muvaffaqiyatlarga erishish imkoniyatlarini yaratdi. [3]

Xususan, 2020-yili Toshkent shahrida bo'lib o'tgan "Debyut-2020" VI-Respublika festivaliga Rey Kunidning "Qora diplomat" spektakli bilan qatnashib "Rejissyor va rassomning muvaffaqiyatli hamkorligi" nominatsiyasini, shuningdek, "Ehtirom-2020" mukofotining "Yil spektakli" nominatsiyasi (P. Aytmuratov "Ustoz taqdiri") g'olibi bo'lishdi. 2022-yil 26-30-sentyabr kunlari bo'lib o'tgan "Debyut-2022" ko'rik tanloviga rejissyor Sultanbek Qalibek tomonidan sahnalashtirilgan "Qo'rqit ota" spektakli bilan qatnashib ikkinchi o'rinni egallashdi. [4]

O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligining 2019-yil 15-maydagi "Seni kuylaymiz, zamondosh!" V — Respublika teatrlarining ko'rik-festivalini o'tkazish to'g'risida"gi 293-sonli buyrug'iga muvofiq Qoraqalpog'iston Respublikasi Nukus shahrida 10-16-iyun kunlari "Seni kuylaymiz, zamondosh!" O'zbekiston teatrlarining V respublika ko'rik-festivalining o'tkazilishi respublika madaniy hayotida katta voqea bo'ldi. Mazkur festivalda Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat akademik musiqali teatri "Saxovat bog'i" spektakli bilan qatnashib, birinchi o'rinni egalladi. [5] Sapar Xo'janiyozov nomidagi Qoraqalpog'iston yosh tomoshabinlar teatri jamoasi esa B. Aytmuratov qalamiga mansub "Mo'ynoqda baxtning tonglari otdi" spektakli bilan qatnashib "Eng yaxshi dramaturgiya" nominatsiyasi g'olibi bo'ldi.

Bugungi kunda qoraqalpoq teatr jamoalari ijodiy imkoniyatlarini yanada kengaytirib, chet ellarga ijodiy safarlar uyushtirishmoq. Jahon miqyosida o'tkazilayotgan tanlov va festivallarda munosib ishtirok etib, turli nominatsiyalar bo'yicha muvaffaqiyatlarga erishmoqda. Masalan, 2018-yili Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat musiqali akademik teatr jamoasi Qirg'iziston respublikasida o'tkazilgan "Aytmatov va teatr" xalqaro teatrlar festivaliga Ch. Aytmatov asari asosida sahnalashtirilgan "Luvr o'rdagi" nomli spektakli bilan qatnashib III o'rinni egalladi. Shuningdek, teatr jamoasi 2021-yili iyul oyida Turkiya davlatining Trabzon shahrida o'tkazilgan Xalqaro teatrlar festivaliga Ch. Aytmatov asari asosida sahnalashtirilgan "Jamila" spektakli bilan qatnashdi. [5] Mustaqillik yillari qoraqalpoq teatr san'ati dunyoga tanildi, xalqaro festivallarga, konkurs va tanlovlarga qatnashib, Qoraqalpog'iston xalq san'atini dunyoga tanitdi, qator mukofotlarga sazovor bo'ldi.

Ma'lumki baxshichilik san'ati xalq og'zaki ijodining keng tarqalgan janri hisoblanadi. Keyingi yillarda respublikada ijodning boshqa yo'nalishlari kabi bu yo'nalish ham keng rivojlanmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 10-apreldagi "II Xalqaro baxshichilik san'ati festivaliga tayyorgarlik ko'rish va baxshichilik san'atini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-5070-son Qarori qabul qilindi. Bu qaror asosida 2021-yil sentyabr oyida Nukus shahrida II Xalqaro baxshichilik san'ati

festivali bo'lib o'tdi. Festivalga jahonning 22 ta davlatidan 100 dan ortiq baxshi, oqin va jirovlar qatnashishdi. Festival bosh sovrini – Gran-prini qoraqalpog'istonlik yosh baxshi Janibek Piyazov va ikkinchi o'rinni “Qoraqalpog'iston xalq baxshisi” Gulbahor Aximbetovalar qo'lga kiritdi.

Bundan tashqari, festival doirasida Nukus shahridagi Opera va baxshichilik san'ati maktab-internatida “Baxshichilik san'atining jahon madaniyati sivilizatsiyasida tutgan o'rni” nomli II xalqaro ilmiy-nazariy konferensiya bo'lib o'tdi. Unga 23 nafar mahalliy va 17 nafar xorijiy olimlar qatnashdilar.[6] Mo'ynoq shahrida “Orol xalqlaridan 99 xil taomlar” xalqaro gastronomik festivali o'tkazildi. Anjuman munosabati bilan respublikaga ko'plab xorijiy davlatlardan sayyohlar, xalqaro tashkilot vakillari, jahon ommaviy axborot vositalari xodimlari tashrif buyurishdi.

Mustaqillik yillarida konsert tashkilotlari o'z repertuarlarini zamonaviy va estrada qo'shiqlari, o'yinlari bilan boyita borib, tinglovchilarga estetik zavq bag'ishlashga, konsertlarning badiiy saviyasining yuqori bo'lishiga harakat qilmoqdalar. Bu har yili o'tkazilib kelinayotgan Navro'z va Mustaqillik bayramlarida, Toshkent shahridagi tomoshalarda uzluksiz ishtirok etib kelayotgan “Aykulash” Qoraqalpoq milliy raqs ansambli faoliyatida yaqqol ko'zga tashlanadi. Bu jamoa Qoraqalpoq san'atini dunyoga tanitish bo'yicha ham e'tiborga molik ishlar qilishdi.

2021-yilning 27-noyabr kuni “Ayqulash” Qoraqalpoq davlat milliy folklor ansamblining 65-yillik yubiley kechasi o'tkazildi va shu yubiley munosabati bilan respublikamizda birinchi marta “Qoraqalpog'istonda xoreografiya san'atining rivojlanish tarixidan” mavzusida I Respublika ilmiy-nazariy konferensiyasi o'tkazildi. [6]

Istiqlol yillarida mamlakatimizda talantli yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularni yangidan-yangi ijodiy ishlarga rag'batlantirish va yanada faollashtirish, ularning ma'naviy olami va madaniy saviyasini yuksaltirish, tadbirlariga, san'atning barcha turlariga, jumladan, musiqa san'ati rivojiga alohida e'tibor berilmoqda.

Birinchi Prezidentimiz tashabbusi bilan ta'sis etilgan “Nihol” mukofoti hamda an'anaviy tarzda o'tkazilayotgan “Yagonasan, muqaddas Vatan”, “Kelajak ovozi”, ko'rik-tanlovlari hayotini san'atga bag'ishlashni diliga tuggan yoshlarning iste'dodlarni kashf etishga, ularga keng yo'llar ochib berishga xizmat qilmoqda. Xususan 2019-yili baxshichilik yo'nalishi bo'yicha Muhammed To'rabekov va jirov Adilbek Baqtibayev, 2022-yilda esa jirov Dovran Yendirbev va xoreografiya yo'nalishi bo'yicha Janar To'rayevalar “Nihol” davlat mukofoti sohiblari bo'lishdi. [6]

Bugungi kunda yurtimizda madaniyat va san'at sohasi muassasalarini yuqori malakali kadrlar bilan ta'minlash masalasi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Qoraqalpog'iston Respublikasi madaniyat va san'at muassasalarini malakali kadrlar bilan ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 5-aprelda “O'zbekiston davlat konservatoriyasining Nukus filialini tashkil etish chora-tadbirlar to'g'risida” 186-sonli Qarori qabul qilindi. Shu qaror asosida O'zbekiston davlat konservatoriyasining Nukus filiali tashkil qilinib 2021/2022 o'qish yilida 5 ta yo'nalish bo'yicha 47 nafar talaba qabul qilindi. Mazkur yili filialda “Xalq sozlari” ansambli, “Xalq sozlari” orkestri, “Simfoniya” va “Kamera” orkestrlari tashkil etildi. Hozirgi kunda filialda 1 ta fakultet va 2 ta kafedra mavjud bo'lib ularda 32 nafar professor-o'qituvchi 166 nafar talabaga bilim bermoqda. Respublikada bunday oliy ta'lim

muassasalarining tashkil qilinishi madaniyat va san'at muassasalarini malakali kadrlarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirishga zamin yaratmoqda.

Ma'lumki, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy kamol topishida san'atning o'rni beqiyosdir. Ayniqsa, musiqa san'ati bolalar ruhiy-ma'naviy olamining va madaniy saviyasining yuksalishida alohida o'rniga ega. Shuning uchun ham bugungi kunda yurtimizda bolalar musiqa ta'limiga katta e'tibor qaratilmoqda. Yurtimizda muhtasham musiqa va san'at maktablarining qad rostlashi buning yorqin dalilidir.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 30-sentyabrdagi "Opera san'atiga ixtisoslashtirilgan maktab – internat tashkil etish to'g'risida"gi 595-sonli Qarorining qabul qilinishi yoshlarimizning ma'naviy saviyasini oshirish, ularning milliy va jahon musiqa san'ati va madaniyatini o'rganishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratishda muhim voqea bo'ldi. Shu qaror asosida 2021-2022 o'quv yilida Nukus shahridagi 24-sonli bolalar musiqa va san'at maktabi negizida, opera san'atiga ixtisoslashtirilgan maktab-internat tashkil etildi. Bunday zamonaviy talablarga javob beradigan ta'lim muassasalarining qurilishi yoshlarimizning ma'naviy-ruhiy yuksalishiga hukumatimizning qilayotgan g'amxo'rligining bir ko'rinishidir.

Opera va baxshichilik san'atiga ixtisoslashtirilgan maktab-internati hamda konservatoriyaning tamomlagan yoshlarni ish bilan ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining maxsus qarori bilan "Qoraqalpog'iston opera va balet teatri"ni tashkil etish belgilandi. Tashkil etilishi belgilangan teatr binosiga yer ajratish va smeta hujjatlarini ishlab chiqish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Madaniyat va turizm vazirligi hamda Vazirlar Mahkamasiga tavsiyalar berilgan. [6]

Respublikadagi musiqa va san'at maktablarida ta'lim olayotgan o'quvchilar respublikamiz bo'yicha o'tkazib kelinayotgan dasturiy ko'rik tanlovlarga, muntazam ravishda qatnashib kelmoqda va g'oliblikni qo'lga kiritishmoqda. Masalan, 2019-yili Nukus shahrida joylashgan 22-sonli bolalar musiqa va san'at maktabining "Ayqulaq" bolalar o'yin ansambli Toshkent shahrida o'tkazilgan "Sharq atir guli" nomli Xalqaro festivaliga qatnashib "Granpri" g'olibi bo'lishdi va 2020-yil may oyida Ispaniya davlatida bo'lib o'tadigan tanlovga yo'llanmani qo'lga kiritdi.

Hozir kunda kunda Qoraqalpog'iston Respublikasi Madaniyat vazirligi tizimida 2 ta ixtisoslashtirilgan madaniyat va san'at maktabi, 1 ta maktab-internati, 24 ta bolalar musiqa va san'at maktablari va 2 ta oliy o'quv yurti faoliyat yuritmoqda. [6]

Qoraqalpoq yosh san'atkorlari ovozi bugungi kunda dunyo sahnalari uzra baralla yangramoqda. Yoqimli ovoz, sehrli raqslar sohiblari xalqaro miqyosda o'tkazilayotgan ko'rik-tanlovlarda g'oliblikni qo'lga kiritmoqda. Xususan, 2018-yili Rossiya Federatsiyasining Yekaterinburg shahrida o'tkazilgan «Краски народов мира в проектах берега надежды» tanlovida folklor yo'nalishi bo'yicha ishtirok etgan Muhammad To'rabekov Gran-Pri g'olibi bo'ldi, mazkur yili Qozog'iston Respublikasi Olmota shahrida bo'lib o'tgan "Indigo" xalqaro ijodiy tanlov-festivalida Gulshinar Xudaybergenova "An'anaviy ijro. Folklor. Solo" nominatsiyasi bo'yicha qatnashib birinchilikni olishga erishdi. Shuningdek, 2019-yili Nukus davlat pedagogika instituti talabasi Dinara Nuratdinova Polsha davlatining Lodz shahrida o'tkazilgan "Zolotaya lodka" IX xalqaro yosh folklor ijrochilar festivaliga qatnashib Gran-Pri sohibi bo'ldi. Bundan tashqari mazkur institutning yana bir talabasi Bahadir Quatbayev 2020-yilda Qozog'iston Respublikasi Nur-Sultan shahrida o'tkazilgan "Gloria" xalqaro festivaliga qatnashib yuksak sovrin Gran-Prini qo'lga kiritdi. Mazkur yili, yana bir qoraqalpog'istonlik yosh san'atkor

Parij shahrida o'tkazilgan "PRO ART" xalqaro ko'p janrli tanlov festivalga qatnashib "Folklor vokal. Solo" nominatsiyasi bo'yicha birinchilikni qo'lga kiritdi. Bularning barchasi Qoraqalpog'istonlik yoshlarning mustaqillik yillarida o'z iste'dodlarini baralla yuzaga chiqarib davlatimiz yaratib berayotgan imkoniyatlardan samarali foydalanayotganligining bir dalilidir.

Xulosa. Madaniyat taraqqiyoti tarixi jamiyat yuksalishi tarixini belgilovchi mezonidir. Demak madaniyatlar taraqqiyoti tarixini o'rganish jamiyat taraqqiyotini tasavvur qilishga yo'l ochadi.

Qoraqalpog'iston madaniyati taraqqiyoti tarixi O'zbekiston xalqlari madaniyatlari taraqqiyoti tendensiyalarining tarkibiy qismi sanaladi. Shuni e'tiborga olgan holda, Qoraqalpog'iston xalqlari madaniyatlari taraqqiyoti tarixini O'zbekiston xalqlari madaniyatlari taraqqiyoti kontekstida olib qarash, bu xalqlar madaniy taraqqiyotida mustaqillikning, milliy g'oya va milliy mafkuraning ahamiyatini belgilash Vatan tarixshunosligiga katta materiallar berishi shubhasizdir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. QR. Madaniyat vazirligi joriy arxivi. Madaniyat vazirligining 2017-yil hisoboti. – B. 6.
2. Seytnazarova T. Berdaq nomidagi qoraqalpoq davlat akademik musiqali teatrining shakllanish jarayonlari // "Oriental and Culture" Scientific-Methodical Journal. Volume 4, Issue 1/ February 2023.
3. Qoraqalpoq yosh tomoshabinlar teatri yangi binoga ega bo'ldi. // O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. <https://old.gov.uz/uz/news/view/18525>
4. Baxiyeva B. "Qo'rqit ota" qoraqalpoq teatrida// Madaniyat va san'at jurnal. 2023, №2. – 189 b.
5. Seytnazarova T. Berdaq nomidagi qoraqalpoq davlat akademik musiqali teatrining shakllanish jarayonlari. // "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal / ISSN 2181-063X. Volume 4 Issue 1 / February 2023
6. Madaniyat vazirligi joriy arxivi. Qoraqalpog'iston Respublikasi Madaniyat vazirligi va unga qarashli muassasalarning 2017-2022-yillar davomida amalga oshirilgan ishlari hisoboti. – B. 5.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 11 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).